

Stanford L. Optner: *Systems Analysis for Business Management.* Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N. J., 1960. 276 s.

Forfatteren har forsket i området systemmodeller for virksomheder, men hans hovedindsats ligger på oprettelse af faktiske datasystemer i virksomheder.

Denne bog er ikke noget afsluttet værk om systemanalyse. Den kan nærmest karakteriseres som en slags arbejdsrapport skrevet af en mand, der giver sig tid til at trække vejret i sommerferien. Den indeholder beskrivelse af en række fundamentale *begreber*, som der arbejdes med i systemanalysen, samt *checklister* for, hvorledes disse af forf. er koblet sammen for visse praktiske formål. Et kapitel behandler omkostningsforhold vedrørende nye systemer, og i et andet diskuteres kriterier for systemernes outputs. For begge gælder, at fremstillingen er sporadisk.

I bogens anden del gengives 10 case-studier illustrerende de forskelligartede praktiske vanskeligheder, man må overvinde ved konstruktion og indførelse af datasystemer i virksomheder.

Erik Johnsen.

Fred Hanssmann: *Operations Research in Production and Inventory Control.* John Wiley & Sons, London, 1962. 254 sider.

Hanssmann har været tilknyttet O. R. gruppen på Case Institute of Technology, og hans oplæg til lagerteori er sket i en gensidig påvirkning fra dette praktisk indstillede research miljø.

Bogen falder i tre hovedafsnit: enkelte lagre, parallelle lagre og serier af lagre. Den første gruppe er mest gennemarbejdet, hvilket sker i statistiske deterministiske og statistiske stokastiske modeller, samt dynamiske modeller. For de to andre grupper vedkommende opstilles enkelte modeller, og der gives nogle løsningsprocedurer.

I alle tre afsnit er der adskillige anvendelser beskrevet, således at man står overfor en bog, som den der i praksis arbejder med lagerproblemer, kan have direkte nytte af.

Der er et matematisk appendix og en bibliografi på 240 referencer til lagerlitteraturen, såvel principiel som anvendt, afslutter bogen.

Erik Johnsen.

Marshall C. Yovits & Scott Cameron, ed.: *Self-Organizing Systems.* Pergamon Press, London, 1960. 322 sider, 60 sh.

»Systemtankegangen« eksisterer – og har længe eksisteret – i mange videnskabsgrene. Man har i dette symposium sat sig som opgave at samle interdisciplinære bidrag til hovedemnet »selvkørende« systemer.

Der er ingen bidrag med direkte sigte på virksomheden eller økonomiske systemer som sådan. Men der er en del signifikante bidrag med indirekte sigte. Det drejer sig om en række læreteorier og navnlig her indenfor om Newell, Shaw og Simons studium af den almindelige problemløsningsteknik, General Problem Solver, som er temmelig detaljeret beskrevet. (Simons applikering af denne på ledelsesproblemer er anmeldt i E. T., 1962, nr. 4, s. 362).

Erik Johnsen.

Mads Iversen: *Penge, bank- og børsvæsen,* 7. udg., G. E. C. Gads Forlag, København 1962, 350 s.

Når en lærebog – som i det foreliggende tilfælde – uden afgørende ændringer har været anvendt i en årrække på forskellige skoler, kan man ofte påpege en af følgende to årsager hertil.

Enten er der tale om et fagligt og pædagogisk så fremragende produkt, at anvendelsens berettigelse er uomtvistelig – eller der gør sig en fra mange felter velkendt inerti gældende hos besluttende myndigheder og alternative forfattere,

hvorved status quo opretholdes trods bemærkelsesværdige mangler.

Hvad angår Mads Iversens bog, der nu foreligger i 7 mere eller mindre forskellige udgaver og har været anvendt en lille menneskealder på flere fagskoler, er anmelderen ikke i tvivl om, at Newtons spøgelse har været skytsånd.

Bogen kan betragtes både som lærebog og som håndbog.

Som håndbog må den tillægges ikke ubetydelig værdi på grund af den vidtspændende emnekreds og et fortrinligt stikordsregister – og der er næppe tvivl om, at mange funktionærer i banker og andre pengeinstitutter kan have stor nytte af værket i denne henseende.

Imidlertid må bogen først og fremmest vurderes som lærebog, og i denne forbindelse slår de nævnte håndbogskvaliteter ikke til.

Indholdet strækker sig over dele af den økonomiske historie, teori og politik, beskrivelser af danske og visse udenlandske penge- og kapitalmarkedsinstitutioner samt gennemgang af enkelte juridiske problemkrede.

Alt vel så vidt.

Imidlertid er det desværre således, at de nævnte emner – såvel i denne som i tidligere udgaver – fremtræder som en (af og til næsten ufordøjelig) cocktail, der gør stoffet langt vanskeligere tilgængeligt end nødvendigt er. Især 1ste hovedafsnit (»Penge«) indeholder en så gennemført sammenblanding af historie, teori, politik og beskrivelse, krydret med forfatterens egne meninger, at det som undervisningsgrundlag næsten er værre end ingenting. Resten af bogen er mere systematisk – men også dette stof rammes på mange punkter af de straks nedenfor opregnede indvendinger.

Af en lærebog må man først og fremmest kræve en *systematik*, der tjener til at indføre eleverne i ét fagområde – og herunder i én problemkreds – ad gangen. Imod dette princip forsynder for-

fatteren sig ofte og i ikke ringe grad. Et enkelt – tilfældigt valgt – eksempel kan illustrere dette: På siderne 66–78 gennemgås begreberne valutakurser, betalings- og kapitalbalance. Forinden har disse begreber – enkeltvis og i forskellige kombinationer – været anvendt *uden forklaring* i afsnittene om guldfoden (s. 25–30), om inflation og deflation (s. 30–36), om betalingsaftaler og restriktioner (s. 38–43) og om liberalisering (s. 49–54).

Alt for mange lignende eksempler kunne påvises – og konsekvenserne for undervisningen af en sådan systematik, eller mangel på samme, er næppe svære at se.

Endvidere må en lærebogs *ordvalg* og *sproganvendelse* være af en sådan art, at læsernes umiddelbare forståelsesvanskeligheder reduceres mest muligt. I denne forbindelse falder Mads Iversens ubeherskede brug af fremmedord i øjnene. Ganske vist hører mange af de anvendte fremmedord til elevernes fremtidige værktøj – men det er dog ikke hensigtsmæssigt gang på gang at anvende sådanne ord 1) uden forklaring og/eller 2) før de ofte vanskelige problemer er forklaret på klart og ukompliceret dansk.

Det *faglige indhold* i en lærebog er også vigtigt. Terminologien må være konsekvent og up to date, definitioner og forklaringer éntydige og i overensstemmelse med den anerkendte teori (hvad enten forfatteren har accepteret den eller ej), og argumentationer må være så objektive som muligt.

På alle disse felter kan den foreliggende bog kritiseres på mange punkter. Nogle enkelte ting skal nævnes til illustration.

Terminologisk falder bl. a. udtrykkene tilbud og efterspørgsel samt vekselkurser i øjnene. Moderne forfattere foretrækker at sige *udbud* og efterspørgsel og *valutakurser* (hvilket udtryk da også anvendes i flæng med vekselkurser af Mads Iversen).

Blandt de mange invalide definitioner

skal nævnes forklaringen på efterspørgselsinflation (s. 31): »Når der er for mange betalingsmidler i forhold til vareforsyningen«, og et eksempel på en uheldig argumentation finder vi side 74, hvor forfatteren – efter at have omtalt en række historiske eksempler på devaluering – konkluderer: »En devaluering bringer blot det pågældende land en øjeblikkelig fordel over for udlandet ved, at det bliver lettere en vis tid at konkurrere med udenlandske varer både ude og hjemme. Men da importen bliver dyrere, vil pris- og omkostningsniveauet efterhånden stige, således at der især i et fuldt beskæftiget samfund let udløses inflatoriske tendenser«.

Hermed er vel næppe alt sagt om devalueringers økonomisk-politiske betydning? Men i hvert er der sagt tilstrækkeligt til for tid og evighed at give eleverne den opfattelse, at den slags politik nærmest er uartig overfor landets borgere under alle forhold!

Et andet eksempel.

Side 27 står: »Særlig tiltalende ved guldmøntfoden var det, at det upersonlige guld var sjælen i systemet og dette derved på en måde frigjort for menneskers indblanding«.

På mange af os andre virker dette nærmest utiltalende – men uanset »-patients« art over for guldfoden er der dog ingen grund til at forherlige den i unge menneskers øjne i dag. Noget lignende sker på side 30 – hvor endvidere Keynes tildeles professorværdigheden, mens R. Harrod (og ikke Herrod!), der vitterlig er professor, må undvære den. Verden er uretfærdig!

Mange andre eksempler på manglende systematik, misforståelser og uheldig sprogbrug kunne desværre fremdrages – men ovenstående turde være tilstrækkeligt til at illustrere, hvorfor anmelderen – der selv har undervist efter både forrige og nuværende udgave af bogen – finder den mindre egnet som lærebog,

især af det uddannelsesniveau hvor den anvendes.
Bent Gram.

Donald P. Eckman, ed.: *Systems: Research and Design.* John Wiley & Sons, New York and London, 1961. 310 sider, 96 sh.

Denne bog indeholder – som Case Institute of Technology's bidrag til systemteoriene – det vel hidtil mest relevante stof om sådanne modellers anvendelse i virksomheder.

Af særlig signifikante bidrag kan nævnes *Ackoff's* opstilling af en formel model for et organisations-system, *Hitch's* om valg af relevante målsætninger for systemanalyse, *Chapanis'* om forholdet mellem udvikling af den menneskelige komponent i et system og endelig *Chestnut's* om systemmodellerne set fra et industrielt synspunkt.

Erik Johnsen.

Harald Borko, ed.: *Computer Applications in the Behavioral Sciences.* Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, N. J., 1962. 633 sider.

System Development Corporation har – som navnet antyder – specialiseret sig i udvikling af systemer i vid forstand. I adskillige af disse indgår elektronregnemaskiner som integrerende del, og nævnte institution hører til de research foretagender, der er længst fremme dels i anvendelse af computerteknik til beregningsmæssige formål og dels til rene problemløsningsopgaver, hvor hele systemer indgår.

Nærværende bog er en samling research rapporter skrevet for socialvidenskabsfolk i bred almindelighed. Den har til formål at orientere om de muligheder, der ligger i computerteknikken.

De 25 kapitler er opdelt på følgende måde. De første fire beskriver computerens indretning, teknik, udvikling og funktioner, de næste to databehandling, og kapitel 7 behandler computersprog.